

Discussienota splitsing Philips Pensioenfonds

De Federatie van Philips Verenigingen van Gepensioneerden (FPVG) neemt met deze nota het initiatief een discussie op te starten met alle belanghebbenden over de voor- en nadelen van een splitsing van het Philips Pensioenfonds (PPF). Verschillende grote ondernemingspensioenfondsen zijn ons al voorgegaan, waarbij uiteenlopende modellen gebruikt zijn.

De discussienota bestaat uit de volgende hoofdstukken

1. Inleiding
2. Waarom nu een discussie over een mogelijke splitsing van PPF?
3. Wat zijn de voor- en nadelen voor de verschillende groepen belanghebbenden?
4. Het Dagelijks Bestuur (DB) en het Bestuursbureau van PPF
5. Op welke wijze kan een splitsing worden vorm gegeven?
6. Aanbeveling

1. Inleiding

Het PPF is een sterk vergrijsd pensioenfonds. Veruit het grootste gedeelte van de verplichtingen betreft gepensioneerden en houders van premievrije polissen; de verplichtingen jegens actieven vormen ca. 20%. Vanuit die situatie worden in deze discussienota diverse aspecten, zoals de zekerstelling van de toegezegde reglementaire pensioenen, het beleggingsbeleid, de financiële en actuariële situatie, de governance structuur en de (wijze van) uitvoering van de reglementaire pensioentoezeggingen behandeld waarbij optimalisering het centrale thema is. In bijlage 1 wordt een kort overzicht gegeven van de financiële positie van het PPF.

Onder splitsing van het PPF wordt in deze nota verstaan het onderbrengen van de populatie actieve deelnemers en de populatie passieve deelnemers op het moment van opsplitsing (met hun bijbehorende pensioenverplichtingen en belegd vermogen) in afzonderlijke entiteiten. In bijlage 2 wordt nader ingegaan op de diverse mogelijkheden van splitsing met daarbij een aantal praktijkvoorbeelden.

2. Waarom nu een discussienota over een mogelijke splitsing?

De FVPG is vanuit haar belangenbehartigende rol alert op ontwikkelingen (zowel in algemene zin als meer specifiek bij het PPF) die van invloed (kunnen) zijn op de financiering, beleggingen, governance en zekerstelling van de toegezegde pensioenen.

Daarnaast heeft het kennis nemen van de redenen waarom Shell en Unilever al enige tijd geleden besloten hebben tot opsplitsing van hun pensioenfondsen bijgedragen tot het opstellen van deze nota.

De volgende overwegingen leiden tot de conclusie dat het wenselijk is nu een mogelijke splitsing van PPF te gaan onderzoeken:

1. Het PPF is sterk vergrijsd. Dat vraagt om een zeer voorzichtig beleggingsbeleid. Dat is echter minder aantrekkelijk voor de actieve deelnemers, voor wie een meer risicovol beleggingsbeleid met op lange termijn hogere rendementen gewenst is. Het PPF heeft er in de afgelopen jaren voor gekozen het risicoprofiel te verhogen. Dat heeft een hoger vereist vermogen tot gevolg. Dat leidt er in combinatie met veranderende externe omstandigheden, zoals lage rentestanden en wetgeving, toe dat indexatie van pensioenen en premievrije polissen al vele jaren niet heeft plaatsgevonden. Voor de actieve deelnemer is het gekozen risicoprofiel echter nog te laag, waardoor extra rendement wordt gemist.
2. Het Algemeen Bestuur (AB) van het PPF moet bij zijn beslissingen niet alleen t.a.v. het risicoprofiel een afweging maken tussen belangrijke tegengestelde belangen maar ook bij andere onderwerpen zoals bijvoorbeeld de premieberekening. Bij de besluitvorming ten aanzien van controversiële onderwerpen is de governance van groot belang. Een andere inrichting van het PPF geeft meer vrijheidsgraden bij het vastleggen van een passende governance en bij de beleidsvoering jegens de betrokken partijen.
3. Philips heeft de afgelopen decennia vele bedrijfsonderdelen verkocht of afgesplitst. Dat heeft geleid tot een steeds kleiner aantal deelnemers bij het PPF. Dat gaat ten koste van het draagvlak voor de kosten van de organisatie van het PPF. Om economy of scale te behouden is het gewenst dat het aantal deelnemers zo min mogelijk verder terugloopt. De afgesplitste bedrijven hebben echter hun eigen markten. Dat leidt tot specifieke wensen ten aanzien van de inrichting van de arbeidsvoorwaarden, inclusief de daarmee samenhangende pensioenregelingen. De mogelijkheid om, bijvoorbeeld voor Philips Lighting, maatwerk te leveren is van groot belang. Dit punt heeft altijd al bestaan, maar wordt door de huidige omvang van Philips in Nederland klemmender.
4. In algemene zin geldt, dat het overheidsbeleid gericht is op een nieuw pensioenstelsel. Onzeker is welke invloed daarvan zal uitgaan op de pensioensituatie van de actieve en passieve deelnemers. Het zal van groot belang zijn dat het PPF op een voor alle partijen maximaal positieve en toch evenwichtige wijze daarop inspeelt. Dit is op zich al voldoende aanleiding om te bezien of de huidige structuur van het PPF optimaal is om deze verandering goed te laten verlopen.

Een door opsplitsing andere inrichting van het PPF zou het mogelijk moeten maken om de belangen van zowel actieven als passieven beter te behartigen, om de economy of scale te behouden door afgesplitste bedrijven te blijven faciliteren en om beter toegerust te zijn adequaat te reageren op wijzigingen in de landelijke regelgeving.

Belangrijk daarbij is dat een inventarisatie van de voor- en nadelen van de splitsing (zie ook hierna) de conclusie oplevert dat de balans van voor- en nadelen voor alle stakeholders positief uitpakt.

3. Wat zijn de voor- en nadelen voor de verschillende groepen belanghebbenden?

De populatie actieven

- Een belangrijk voordeel van een separaat pensioenfonds voor de actieve populatie is dat de te nemen besluiten direct kunnen worden afgestemd op de specifieke belangen van de actieve populatie. De medezeggenschap kan dan ook direct op voornoemde groep worden afgestemd. Het maakt de discussie over de Philips Lighting deelnemers ook eenvoudiger.
- De bestaande CDC-regeling kan bij een separaat pensioenfonds voor de actieve populatie gewoon worden gecontinueerd. Uiteraard zal er bij de komende CAO-onderhandelingen een nieuwe premie moeten worden vastgesteld. Extra aandacht zal wel moeten worden gegeven aan een adequate kostenopslag.
- Het beleggingsbeleid voor de actieve populatie kan gezien de langere duration meer risicovol worden ingevuld teneinde meer te kunnen profiteren van het verwachte hogere rendement van een meer risicovol ingerichte beleggingsportefeuille.
- Vanwege het huidige lage renteniveau is er voor de groep actieve deelnemers sprake van een relatief goede uitgangspositie voor de toekomst. Bovendien zal vanwege de lange duration een rentestijging een relatief groter positief effect op de dekkingsgraad hebben dan in de bestaande situatie.
- Aan landelijke (wetgevende) beleidswijzigingen zal voor de doelgroep specifiek en effectiever invulling gegeven kunnen worden.
- De voorlichting aan de aangeslotenen kan primair gericht zijn op de actieven.

De populatie passieven

- Het PPF is een sterk vergrijsd pensioenfonds waarbij er sprake is van een relatief groot belang van de passieve populatie in de technische voorzieningen (en beleggingen) van het pensioenfonds met onevenwichtige financiële gevolgen afhankelijk van de (ontwikkeling in de) economische omstandigheden. Herstel van het huidige reservetekort zal voornamelijk uit de beleggingsopbrengsten moeten komen. Verder zal er een bijdrage aan het herstel geleverd worden door de vrijval van de overdekking op uitgekeerde pensioenen. Een belangrijk voordeel van een separaat fonds voor de passieve populatie is dat het beleggings- en risicobeleid volledig kunnen worden afgestemd op voornoemde groep aangeslotenen. Bij een separaat pensioenfonds voor de huidige passieven blijft uiteraard de afweging tussen rendement en risico aanwezig maar er hoeft geen rekening te worden gehouden met de belangen van de actieve populatie die per definitie afwijken. Per saldo zal dit resulteren in een minder risicovol beleggingsbeleid met een daaraan gekoppeld lager VEV, waardoor (partiële) indexatie eerder verantwoord en mogelijk is.

- Binnen het AB is de wettelijke structuur bepalend geweest voor de samenstelling. De wetgeving geeft in de bestaande situatie geen mogelijkheden om bij de besluitvormingsstructuur meer rekening te houden met het relatieve grote belang van de passieve populatie. Een belangrijk voordeel van een separaat pensioenfonds voor de passieve populatie is dat de te nemen besluiten direct kunnen worden afgestemd op de specifieke belangen van de passieve populatie. De medezeggenschap kan dan ook op voornoemde groep worden afgestemd.
- De ontwikkeling van de financiële positie van het PPF wordt naast het beleggingsbeleid voor een overgroot deel bepaald door het aandeel in de pensioenverplichtingen van de passieve populatie. Door het grote verschil aan duration tussen de actieve en passieve populatie treden er verschillende effecten op bij een rentemutatie. Mutaties hebben een veel groter effect voor de actieve populatie dan voor de passieve populatie. De passieve populatie heeft vooral belang bij bescheiden fluctuaties. Sterke fluctuaties kunnen immers gemakkelijk leiden tot extra beperking van de mogelijkheid tot indexatie van de ingegane pensioenen en premievrije polissen. Bovendien geldt dat rentemutaties door dit (grote) verschil in duration een subsidiërend effect hebben, dat tot uitdrukking komt in de ontwikkeling van de dekingsgraad. In de afgelopen jaren heeft de dalende rente tot een subsidiëring van de actieve populatie door de passieve populatie geleid. Bij een rentestijging zal de subsidiëring in de andere richting lopen. Een separaat pensioenfonds voor de passieve populatie voorkomt deze subsidiërende elementen en draagt bij aan het belang dat gepensioneerden hebben aan beperking van de (door de rendementsontwikkeling veroorzaakte) fluctuaties in het vereiste eigen vermogen, waardoor de kans op (partiële) indexatie toeneemt.
- Een gesloten pensioenfonds voor alleen de passieve populatie heeft per definitie een tijdelijk karakter. Nader onderzoek zal gedaan moeten worden naar een duurzame periode van continuering van het gesloten pensioenfonds waarbij ook bij de start sprake moet zijn van een adequate kostenvoorziening voor de gehele bestaansperiode. Een belangrijke kostenvoorziening voor de passieve populatie is de voorziening excassokosten. In 2015 is daar vanuit de pensioenuitkeringen een bedrag vrijgevallen ad ca. € 14 miljoen. Nader onderzoek zal moeten worden uitgevoerd in hoeverre deze kostenvoorziening voldoende is. Een gegeven daarbij is dat de beheersstructuur bij een passieve populatie eenvoudiger is dan in de bestaande situatie nu. Zo zijn de (relatief complexe) pensioenadministratie en communicatie voor de actieven niet aan de orde. De mogelijkheid voor doorbeleggen na de pensioendatum (complex en duur) wordt bij deze optie voorkomen.
- De voorlichting aan aangeslotenen kan uitsluitend op de gepensioneerden en de premievrije polishouders gericht zijn.
- Een gesloten pensioenfonds voor alleen de passieve populatie dient de kwetsbaarheden zoals DNB die heeft geformuleerd voor gesloten en krimpende fondsen nader te analyseren. Deze kwetsbaarheden hebben betrekking op de governance (continuïteit), de uitvoeringskosten (adequate voorziening), het beleggingsbeleid (prudent person norm) en actuariële risico's (voldoende opvang). Een separaat pensioenfonds voor de passieve populatie dient ten behoeve van DNB inzichtelijk te maken hoe met bovengenoemde kwetsbaarheden wordt omgegaan.

- Aan landelijke (wetgevende) beleidswijzigingen zal voor de doelgroep specifiek en effectiever invulling gegeven kunnen worden.

Philips

- Waar pensioenen een belangrijke arbeidsvoorwaarde is voor de medewerkers past daar ook een specifiek op de actieve populatie gericht pensioenfonds bij. Daarbij ontstaat er meer vrijheid in het beheer van het op actieven gerichte pensioenfonds waaronder het beleggingsbeleid.
- Middels de CDC-regeling is de balansproblematiek voor Philips geen issue meer. Een splitsing van PPF brengt daar geen verandering in.
- Indien er behoefte mocht bestaan om de pensioenvoorziening voor medewerkers van Philips Lighting langduriger binnen de bestaande kaders te laten voortduren, dan biedt een splitsing nieuwe mogelijkheden om dat te realiseren. In het bijzonder zou dit gelden als de splitsing plaats vindt door het in het leven roepen van een Algemeen Pensioen Fonds (APF)
- Naast een volledige uitbesteding van het pensioen- en vermogensbeheer is binnen het PPF sprake van stevige en competente uitvoeringsorganisatie met navenante kosten. De vraag daarbij is op welke wijze deze organisatiestructuur na een splitsing zo efficiënt mogelijk kan worden ingezet ten behoeve van de beide pensioenfonds.
- Philips hoeft door een specifiek op de populatie actieven gerichte medezeggenschapsstructuur in het pensioenfonds minder aandacht te besteden aan zijn medezeggenschap en betrokkenheid bij het pensioenfonds voor de passieve populatie. De naamgeving van het pensioenfonds voor de actieven zou ongewijzigd PPF kunnen blijven; voor het pensioenfonds voor de populatie passieven zou een passende andere naam gezocht dienen te worden.

4. Het Dagelijks Bestuur (DB) en het Bestuursbureau.

Ontegenzeggelijk beschikt de huidige uitvoeringsorganisatie over een grote mate van deskundigheid met betrekking tot de beleidsvoorbereidende en uitvoerende werkzaamheden voor het PPF. Ervan uitgaande dat er nu sprake is van een adequate uitvoeringsorganisatie voor het PPF zullen de werkzaamheden bij een splitsing van het PPF nader verbijzonderd moeten worden naar de aangesloten pensioenfonds. Voor het behoud van de momenteel aanwezige expertise is het van groot belang dat er een perspectief bestaat op blijvend uitdagend en interessant werk. Behoud van economy of scale speelt daarbij een essentiële rol. De uiteindelijke opzet van het Bestuursbureau is mede afhankelijk van de gekozen governance structuur.

5. Op welke wijze kan een splitsing van het PPF worden vormgegeven?

- Indien na splitsing één of meerdere nieuwe pensioenfondsen naast het PPF ontstaan zullen via een collectieve overdracht alle middelen voor de betreffende populatie(s) vanuit PPF moeten worden overgedragen naar de respectievelijke pensioenfondsen. De wijze waarop de collectieve overdracht moet worden bepaald is onderwerp van nader onderzoek waarbij specifieke aandacht gegeven moet worden aan een adequate kostenvoorziening voor de passieve populatie.
- Voor wat betreft de continuïteit van de uitvoering lijken er geen kwantitatieve en kwalitatieve problemen te zijn. Het PPF beschikt nu over een deskundige uitvoeringsorganisatie die bij een splitsing nader verbijzonderd zal moeten worden. Aandacht dient er wel te zijn voor de huidige situatie bij het PPF waarbij het pensioen- en vermogensbeheer volledig is uitbesteed aan PGGM en Black Rock.
- Een Algemeen Pensioen Fonds (APF) kan mogelijk een werkbaar alternatief zijn als basis voor de wijze waarop na de splitsing de gescheiden uitvoering van de pensioenregelingen voor de actieve en passieve populatie kan worden uitgevoerd. Het nieuwe Philips Lighting zou daarin ook een eigen plaats kunnen krijgen. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is de invulling van de medezeggenschap die, afhankelijk van de gekozen bestuursstructuur, op verschillende wijze wordt ingevuld. Bij een paritair bestuursmodel zijn er Verantwoordingsorganen (VO), die specifiek betrokken zijn bij de passieve, resp. de actieve populatie. Bij een onafhankelijk bestuursmodel is sprake van Belanghebbendenorganen (BO). Een BO heeft naast een adviesrol ook instemmingsrechten voor belangrijke besluiten. Bij een keuze is de realisatie van een goede medezeggenschap van de populaties actieven en passieven met betrekking tot alles wat hun eigen pensioenrechten aangaat een essentiële voorwaarde. In meer algemene zin lijkt het APF een goed uitgangspunt om nader te onderzoeken in hoeverre de verschillende categorieën deelnemers in separate kringen kunnen worden ondergebracht. Professionaliteit in de uitvoering en de bestaande infrastructuur kunnen behouden blijven, terwijl de medezeggenschap en bewegingsvrijheid voor de verschillende kringen wordt geoptimaliseerd en de transparantie toeneemt.
- Een splitsing van het PPF kan een langdurig traject zijn. In die tijd kan er zowel met betrekking tot de ontwikkeling van de financiële positie van het PPF als in meer algemene zin, bijvoorbeeld op wetgevingsgebied en de ontwikkelingen op pensioengebied, veel gebeuren. Het splitsingstraject vraagt om een projectmatige aanpak met ondersteuning van deskundige externe instanties en een duidelijke formulering vooraf van de criteria die bepalend zijn voor de afhandeling van de relevante aandachtspunten. Mogelijk dat een beslissingsmodel met een kwalitatieve scoretabel voor de afweging van de verschillende belangen de aanwezige subjectieve afwegingen nader kan kwantificeren.
- Bij een splitsing van het PPF zijn de intern betrokkenen: Philips, de vakbonden, de COR, het PPF bestuur en verantwoordingsorgaan, FPVG en uiteraard de actieve en passieve populatie deelnemers zelf. Een duidelijk communicatieplan is noodzakelijk.

- De externe betrokkenen zijn DNB, AFM en de bij het pensioen- en beleggingsbeheer betrokken externe organisaties alsmede de externe accountant en certificerend actuaris. Dit vereist veel overleg vooraf op basis van concrete uitgangspunten. Voor een gesloten pensioenfonds dient t.b.v. DNB specifieke aandacht te worden gegeven aan de onderbouwing van een duurzame toekomst.

6. Aanbeveling

Door middel van deze nota wil de FPVG een discussie opstarten ten aanzien van de toekomstige inrichting van de uitvoering van de pensioenen voor de huidige deelnemers aan het PPF, de houders van premievrije polissen bij dit fonds en nieuwe medewerkers bij Philips en daaraan gelieerde bedrijven in Nederland. De specifieke situatie van het PPF, de veranderingen binnen Philips en mogelijke veranderingen in de wetgeving ten aanzien van pensioenen maakt het dat juist nu het moment is om een discussie hierover te beginnen.

Een andere opzet van het PPF creëert nieuwe mogelijkheden, vergroot de transparantie en biedt vermoedelijk een goede mogelijkheid om in te spelen op mogelijke veranderingen in het pensioenstelsel zonder dat er aan oude toezeggingen afbreuk wordt gedaan. Andere grote ondernemingspensioenfonds zijn ons voorgegaan.

De inrichting van het PPF is een eerste verantwoordelijkheid van het AB van het PPF. Echter, het PPF is een uitvoeringsorganisatie die opgesteld staat om de afspraken tussen verschillende partijen, uiteraard binnen de wettelijke kaders, uit te voeren. Daarom richt de FPVG zich met deze nota tot alle stakeholders van het PPF. De FPVG nodigt alle betrokken partijen uit om hierover overleg te voeren. We hopen hiermee te komen tot een vernieuwing van het PPF, dat toekomst bestendig opgesteld staat om de optimale uitvoering van de regelingen voor actieven, gepensioneerden en houders van premievrije polissen te realiseren.

Bijlage 1: Positie Philips Pensioenfonds (PPF)

Per ultimo 2015 bestond de populatie (gewezen) aangeslotenen uit: Actieve aangeslotenen: 13.788. Gepensioneerden: 56.329. Gewezen aangeslotenen met premievrije pensioenaanspraken (slapers): 30.483

Over 2015 was de door PPF ontvangen (periodieke) pensioenpremie: € 218 mio. Het totaal bedrag aan uitbetaalde pensioenuitkeringen: € 682 mio.

Het totale belegd vermogen bedroeg ultimo 2015: € 17.443 mio. De Voorziening pensioenverplichtingen: € 15.941 mio. Hiervan is ca. 20% gerelateerd aan de actieve aangeslotenen en ca. 80% aan de passieve (gewezen) aangeslotenen (ca. 60% aan gepensioneerden en ca. 20% aan de slapers). De actuele dekkingsgraad per ultimo 2015 bedraagt 109,3% De beleidsdekkingsgraad 111,6%.

Bijlage 2 Mogelijke varianten van splitsing

1. Er is een pensioenfonds PPF waarin de volledige pensioenopbouw wordt ondergebracht van zowel de werknemers ten tijde van de splitsing als voor de werknemers die op een later tijdstip bij Philips in dienst treden. Voor de gepensioneerden en houders van premievrije polissen op het tijdstip van splitsing komt er een nieuw pensioenfonds. Dit heeft dan een gesloten karakter.¹
2. Er komt een nieuw pensioenfonds, waarin alleen de nieuwe pensioenopbouw van de werknemers van Philips terecht komt, terwijl het PPF gesloten wordt (met daarin de gepensioneerden en houders van premievrije polissen én ook alle opgebouwde pensioenaanspraken van de werknemers op het moment dat het nieuwe pensioenfonds start. (model: Unilever; resp. de fondsen PROGRESS en FORWARD).
3. Er komt een nieuw pensioenfonds voor alleen de pensioenopbouw van de werknemers van Philips die op/na het tijdstip van splitsing in dienst treden. (Model: Shell). De op het tijdstip van splitsing aanwezige (gewezen) aangeslotenen blijven bij het PPF inclusief de toekomstige pensioenopbouw van de aanwezige actieve aangeslotenen.
4. In plaats dat er sprake is van de oprichting van een nieuw pensioenfonds kan het PPF ook omgevormd worden tot een APF met gescheiden collectiviteitskringen conform de hiervoor genoemde splitsingsvarianten. Naar behoefte kunnen daar in de loop van de tijd andere collectiviteitskringen (bijvoorbeeld Philips Lighting) aan toegevoegd worden.
5. In plaats dat er sprake is van de oprichting van een nieuw pensioenfonds kan de afgesplitste pensioenvoorziening voor de gepensioneerden en de houders van premievrije polissen op het tijdstip van splitsing overgebracht worden naar een bedrijfstakpensioenfonds. In dat geval is er voor deze groepen geen sprake van een gesloten pensioenfonds met een tijdelijk karakter.

¹ Er wordt hier van uit gegaan, dat de naam PPF gehandhaafd blijft voor de actieve aangeslotenen. Nader onderzoek moet uitwijzen of deze keuze optimaal is. Het is natuurlijk ook mogelijk de actieven op het moment van splitsing onder te brengen in een afgesplitste pensioenfonds met een andere naam.